

OPINIA

națională

Revistă săptămânală de informație, opinie și idei de larg interes național editată de FUNDAȚIA „ROMÂNIA DE MĂINE”

Dezbateri publice sub egida Institutului de Sociologie și Opinie Publică din cadrul Fundației „România de Măine”
Starea națiunii după zece ani de tranziție. ROMÂNIA ÎNCOTRO?

O dată cu publicarea articolului *Starea Națiunii după zece ani de tranziție. România încotro?*, în ziarul *Adevărul* din 18 octombrie 1999, Institutul de Sociologie și Opinie Publică (I.S.O.P.) din cadrul Fundației „România de Măine” inițiază o dezbateri publice vizând clarificarea conținutului și consecințelor evenimentelor din 1989.

Această dezbateri, la care sunt rugați să participe oameni de știință din domeniile economiei, sociologiei, culturii, politologiei, publiciști din

presa scrisă și din sfera audio-vizualului, este dată publicității în paginile revistei „Opinia națională”.

Participanții la dezbateri sunt invitați să trimită intervențiile lor – destinate publicării în „Opinia națională” – la Institutul de Sociologie și Opinie Publică al Fundației „România de Măine”, din București, Splaiul Independenței nr.313 (Platforma „Politehnicii”), telefon 410.42.59 sau Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului (sector 4), telefon 330.34.80.

De ce nu s-au rezolvat cum trebuie problemele economice și financiare în România anilor 1990-1999?

Din memoriile academicianului
Anghel Rugină (S.U.A.),
 profesor
 la Universitatea „Spiru Haret”

Pagina 3

Repere agricole

Prof. univ. dr. David DAVIDESCU,
 Membru al Academiei Române

Apreciez ca fiind foarte bine venită inițiativa Institutului de Sociologie și Opinie Publică, din cadrul Fundației „România de Măine”, de a deslășura o dezbateri publice în legătură cu **starea națiunii române după zece ani de tranziție**. Peste doar câteva săptămâni vor avea loc ample manifestări consacrate împlinirii unui deceniu de la Revoluția din Decembrie 1989 și cred că omagierea ca atare se cere efectuată într-un spirit lucid, realist, constructiv, cu evidențierea îndeosebi a problemelor pe care societatea românească le are de rezolvat. Perspectivă din care **agricultura** se impune cu deosebită atenție, în dubla ei însușire, de ramură economică având o influență decisivă asupra societății românești din mileniul trei, dar și de domeniu în cuprinsul căruia s-au făcut multe erori, asupra cauzelor și mijloacelor de îndreptare a cărora trebuie să ne concentrăm toată energia.

Așadar, **agricultura românească încotro?** Mai sunt 14 luni până vom intra în „mileniul trei”, moment ce poate fi socotit și „cota zero”, de început al unei noi etape în

dezvoltarea social-politică, ca și a tuturor ramurilor economice, a cercetării științifice și tehnologice, a protecției mediului etc. În mod firesc, putem să ne întrebăm care sunt problemele de bază pe care le mai are de rezolvat agricultura românească până la începutul mileniului trei, astfel încât ea să devină competitivă și să se încadreze în parametrii țării cu agricultură dezvoltată.

La sfârșitul operațiunilor de reconsiderare a dreptului de proprietate asupra terenurilor agricole – conform Legii 18/1991 – agricultura țării noastre se va găsi în fața a:

- 48 milioane de parcele de teren agricol stăpânite de circa 6,5 milioane proprietari, cu o suprafață medie de proprietar de 1-2 ha, cu variații între 0,5 – 10 ha;

- 50% din terenul agricol (3.750.000 ha), ce a revenit noilor proprietari, aparțin moștenitorilor cu domiciliul în orașe, care nu sunt agricultori, sau cel mult cu timp parțial de muncă în agricultură. Majoritatea dintre acești proprietari își arendaază terenul sau devin membri în „asociații agricole” și vin doar o dată sau de două ori pe an să-și ridice roadele pământului lucrat de alții;

- 30% din terenul agricol (2.218.350 ha), după reconstituirea dreptului de proprietate, au revenit țăranilor agricultori cu domiciliul în mediul rural, în suprafață medie de proprietar de 0,5 – 10 ha, și vârstă de peste 65 de ani;

- 20% (1.531.450 ha) au revenit muncitorilor agricultori care nu au avut pământ când au intrat în C.A.P., în loturi de 0,5 ha.

Prin urmare, marele producător agricol, reprezentat înainte de 1989 de 3.776 C.A.P.-uri, cu circa 20.000 ferme agricole, pomicole, viticole, legumicole, zootehnice, a fost înlocuit de circa 6 milioane mici producători fără inventar agricol, fără cunoștințe tehnice corespunzătoare unei agriculturi performante (soiuri, hibridi, îngrășăminte, erbicide, insecticide, fungicide etc.), fără capital circulant, lăsați să se descurce cum știu în economia de piață neorganizată, fără unități de „service”, fără credite și cu recomandări de la cei care nu au practicat niciodată agricultura, ca de exemplu sintagma de „promovare și sprijinire a întreprinderilor mici și mijlocii” fără nici o diferențiere; sintagma care nu este valabilă pentru gospodăriile „mici” din agricultură.

Gospodăria mică țărănească, risipită în atâtea milioane de parcele, nu asigură:

- nici utilizarea integrală a forței de muncă a familiei țărănești;

În cadrul dezbaterii au apărut:

- **Starea națiunii după zece ani de tranziție. ROMÂNIA ÎNCOTRO?**

Articol de prof.univ.dr. Aurelian BONDREA
(Adevărul de luni, 18 octombrie 1999 și Opinia națională, nr. 258)

- **Repere economice**

Articol de prof.univ.dr. Gheorghe ZAMAN
(Opinia națională, nr. 261 din octombrie 1999)

În curând vor apărea intervențiile semnate de:

- Prof.univ.dr. N.N. CONSTANTINESCU

membru al Academiei Române

- Prof.univ.dr. Constantin IONETE

*membru al Academiei Române,
 director general al Institutului Național de Cercetări Economice*

- nici producerea completă a necesarului de produse pentru consum propriu;
- nici o producție competitivă de piață;

- nici posibilitatea acumulării de capital pentru înzestrare, modernizare sau mărirea exploatației prin cumpărare de noi terenuri.

În această perioadă, ce precede mileniul trei, organele de stat, guvernul ca administrator general, parlamentul, Ministerul Agriculturii și Alimentației, **trebuie să se implice mai mult prin diverse acte legislative, hotărâri, normative etc. constituite într-o strategie care să prevadă:**

- Consolidarea proprietății particulare asupra terenului agricol, în primul rând printr-o justă organizare a teritoriului, făcută de unitățile de profil ale Ministerului Agriculturii și Alimentației;

- Sancționarea penală severă a încălcării dreptului de proprietate asupra terenului agricol;

- Înființarea unei „Agenții de dezvoltare rurală” care să faciliteze circulația terenurilor agricole prin vânzare-cumpărare, ca și a celor abandonate, Agenție similară cu ce a fost „Casa Rurală” la reforma agrară din 1918-1920;

- Înființarea unei „Bănci a Fondului Funciar” care să acorde credite pe termen lung, cu ipotecă și dobândă scăzută, în special tinerilor cu pregătire corespunzătoare, care se dedică profesiei de agricultor;

- Organizarea unui sistem informațional pentru marea masă a producătorilor agricoli, a asociațiilor agricole și a societăților agricole, care să le pună la dispoziție date certe, privitoare la produsele agricole care se caută pe piața internă și internațională, la prețurile acestora, pentru ca producătorii agricoli și organizațiile profesionale ale acestora să știe către ce să orienteze producția și să negocieze prețurile. Dovada lipsei de informații certe asupra pieții cerealelor și a calității manageriale a unităților de profil – COMCEREAL – o constituie situația valorificării recoltei mari de orz și grâu din acest an, care nu are desfășurare certă, fiindcă, deși încă din luna mai s-a estimat o recoltă mare de grâu, atât organele de stat, Ministerul Comerțului, Ministerul Agriculturii și Alimentației, cât și organizațiile de comerț exterior nu au încheiat contracte de export;

(Continuare în pag. 4)

Repere programatice privind agricultura

Dr. ing. Gheorghe STANCIU

Paginile 4-5

Legislația tranziției văzută de la catedră

Un proiect legislativ judecat în termeni strict juridici

Prof. univ. dr. Corneliu TURIANU

În mai multe articole am încercat, din punct de vedere strict juridic, fără patosul și sloganurile aferente, să clarific câteva din elementele primordiale care ar putea sta la baza rezolvării spinoasei probleme privind regimul juridic al imobilelor preluate în mod abuziv după 6 martie 1945. Acum, îmi face plăcere să constat că, în urma articolelor mele, mai mulți lideri politici de marcă au preluat din mers, chiar dacă pe murește, câteva din ideile cuprinse în scrisul meu. În primul rând, observăm că ideea separării unei legi globale privind retrocedarea imobilelor naționalizate în două acte normative distincte – unul pentru imobilele având destinația de locuit și altul pentru celelalte imobile preluate abuziv – prinde tot mai mult contur. De asemenea, recunoașterea dreptului de proprietate „in integrum”, ca primă etapă în desfășurarea acestui anevoios proces național de retrocedare, câștigă, la rândul său, din ce în ce mai mult teren. Sunt semne îmbucurătoare ale intrării în

normal a societății românești, a adaptării unei atât de necesare căi de mijloc, care să rezolve în mod cât mai echitabil cu putință ceea ce au stricat comuniștii în urmă cu peste 50 de ani.

Dar, să continuăm analiza – repet, din punct de vedere strict juridic – a punctelor delicate ale actualului proiect legislativ.

Un alt caz aparte îl constituie imobilele preluate în mod abuziv, indiferent de destinație, care sunt deținute la data intrării în vigoare a noii legi de o regie autonomă, o societate sau o companie națională, o societate comercială la care statul sau o autoritate a administrației publice centrale sau locale este acționar sau asociat majoritar, de o organizație cooperatistă sau de orice altă persoană juridică. În cazul în care respectivele imobile au fost deja trecute în proprietate publică, restituirea în natură către fostul proprietar nu mai este posibilă, acesta urmând să primească doar juste despăgubiri.

Dacă imobilul nu face parte din proprietatea publică, mai întâi, se va recunoaște dreptul de proprietar

asupra lui pentru fostul proprietar. Apoi, se va acționa în sensul restituirii persoanei îndreptățite, în natură, prin decizie sau, după caz, dispoziție motivată a organelor de conducere ale unității deținătoare. În această situație, se va acorda actualilor locatari un termen limită pentru găsirea unui alt sediu adecvat. O altă posibilitate este ca proprietarul să primească, până la intrarea în posesie efectivă, o chirie echitabilă. Căci, de exemplu, mutarea unui Centru Militar teritorial este mult mai complexă decât mutarea unei firmușe oarecare.

O categorie însemnată de foști proprietari rămași fără locuințe o reprezintă cei cărora le-au fost demolate imobilele. În cazul în care pe respectivele terenuri nu s-a construit încă nimic, ele fiind în prezent simple terenuri virane, normal ar fi ca, în conformitate cu prevederile unei Hotărâri de Guvern din 1990, publicată de abia în 1992, foștii proprietari să fie repuși în drepturi și să intre în posesia efectivă a acestor terenuri. În celelalte situații – mult mai numeroase, ce-i drept – singura soluție la îndemână rămâne despăgubirea, calculată pentru fiecare caz în parte.

Am ajuns, în sfârșit, și la categoria foștilor proprietari a unor imobile cu altă destinație decât cea de locuit. De la bun început, trebuie subliniat că aplicarea în practică a restituirii în natură în aceste situații este mai mult decât dificilă. Este aproape imposibil de delimitat ponderea unei foste, să spunem, fabricuțe în cadrul întreprinderii de acum care s-a dezvoltat pe nucleul ei. De asemenea, tot o muncă de-a dreptul sisifică o reprezintă calcularea valorii fostei proprietăți la momentul naționalizării sale, mai ales că, de exemplu, majoritatea dintre ele erau cuprinse într-un adevărat carusel al creditelor.

În aceste cazuri, cea mai la îndemână soluție ar fi ca persoanele care aveau calitatea de acționari sau asociați ai persoanelor juridice naționalizate prin Legea nr. 119/1948 sau alte acte normative să aibă dreptul la măsuri reparatorii, constând în acțiuni acordate cu precădere la societatea comercială care a preluat patrimoniul persoanei

juridice naționalizate sau cu prioritate la o altă societate comercială rentabilă.

De asemenea, pentru imobilele naționalizate, evidențiate în prezent în patrimoniul unei societăți comerciale privatizate cu respectarea dispozițiilor legale, persoana îndreptățită trebuie să beneficieze de măsuri reparatorii prin echivalent, constând în bunuri ori servicii, acțiuni la societăți comerciale rentabile sau titluri de stat corespunzătoare valorii imobilelor solicitate.

În fine, să mai amintesc doar că este imperios necesar ca toate cererile sau acțiunile în justiție, precum și transcrierea sau intabularea titlurilor de proprietate legate de aplicarea prevederilor noii legi, ca și de bunurile care fac obiectul acestora, să fie scutite de taxe de timbru.

Repet, acestea sunt doar câteva din modalitățile care, după părerea mea, ar asigura desfășurarea cât mai echitabilă a acestui complex proces de retrocedare.

Oră de curs la Facultatea de Muzică a Universității „Spiru Haret”

Cercetători de la ISOP „România de Măine” la APULUM S.A. Alba-Iulia

O întreprindere de succes și problema factorilor de progres

Prof. univ. dr. Nicolae RADU
Cercetător Laura GORAN

Scurt istoric. Întreprinderea APULUM S.A. din Alba Iulia produce porțelanuri și are 2084 de angajați. Este o întreprindere „mare”, cu o istorie îndelungată în spatele ei. Pe locul actual al fabricii s-au găsit obiecte de ceramică cu o vechime de peste 2500 de ani. În secolul nostru, întreprinderea a fost considerată centrul porțelanului românesc. Timpul a permis maturizarea, în primul rând creșterea continuă a calității forței de muncă. Fabrica a produs, la apogeul ei, 11 mii tone anual de porțelan (porțelan de menaj și hotelier, obiecte decorative, bibelouri etc.). Fabrica s-a privatizat din 1992 cu ajutorul unei firme de consultanță, principalii acționari fiind salariații.

Etape de dezvoltare. Prima farfurie a fost făcută la data de 24-XI-1970 (acum este în expoziția întreprinderii). În 1971, se produc 5 mii tone de porțelan (anual), în 1980, 10 tone/an, în 1999 11.500 tone/an. Din 1979 apare o secție

de produse pentru alimentația publică, în 1989 își afirmă prezența secția de porțelan artistic, din 1984 funcționează cantina fabricii. În 1989 erau 2400 de muncitori, în 1991 erau 2580, iar în 1999 cu câteva sute mai puțin (2084). Scăderea numărului de muncitori s-a făcut pe baze naturale (pensie, transferuri etc.)

Factorii de progres. Privatizarea, prin trecerea fabricii în proprietatea muncitorilor (societatea salariaților deține 47% din acțiuni), ceilalți acționari dețin acțiuni limitate (între 10% și 18%). Dotarea tehnologică modernă, susținută de un sistem de cercetări proprii de excepție. Acest fapt a dus la creșterea an de an a exporturilor. Iată piețele externe și ponderea lor: Germania – (deține 32% din export), Suedia – 21%, Italia – 21%, Grecia 14%, Franța 5% etc. Iată și veniturile: 1993 – 11.333.387 mii lei, 1994 – 28.099.292 mii lei, 1995 – 42.825.686 mii lei, 1998 – 167.803.1888 mii lei.

Peste 60% din producție este exportată și aceste procente au crescut an de an. Iar ca protecție socială, în contractul de privatizare al fabricii a fost stipulat faptul că numărul de muncitori ce pot fi disponibilizați să nu depășească 5% pe an și nici să nu depășească cauzele naturale (pensionari, transferuri etc.). **Existența unui rezervor valoros de muncitori tineri, instruiți adecvat:** Liceul de industrie ușoară și Școala profesională, ambele cu sediul în Alba (ultima pregătește direct: fasonatori, modelori, glazuvatori etc.). **Menținerea nucleului de conducere și a muncitorilor de bază,** fără nici o întrerupere pe un interval de timp ce depășește anii '90.

Câteva opinii ale conducerii fabricii ni se par de mare interes. „Decăderea industriei românești a lovit și fabrica noastră, dar ea a rezistat chiar și la decapitalizarea

planificată”. Probleme există, firește și la APULUM. Interesant însă că ele nu depășesc pe cele semnalate în alte întreprinderi din Occident ai căror muncitori sunt și proprietari. În toate cazurile, problemele sociale au tendința de a crea dificultăți, prin neglijarea uneori a eforturilor de modernizare, prin atenția sporită față de aspectele sociale ale muncii, prin înțelegerea dificilă a principiilor puterii, fie ea și democratică, în întreprindere.

Doar poate că în aceste „slăbiciuni” stă și puterea unei fabrici ca APULUM din Alba Iulia. **Concentrarea pe export înseamnă concentrarea pe creație și adaptare** și acest lucru este posibil, în principiu, dacă avem de-a face cu un corp muncitoresc cu tradiție, matur și bine instruit, capabil și de sacrificii temporare

recompensate mai târziu din sfera creației și adaptării.

Să fie factorii de progres enumerați mai sus parte a unui ansamblu de factori, care merită să fie puși în evidență prin lărgirea ariei de cercetare? Noi credem că da. Și dacă îi vom compara cu factorii de regres este posibil să avem la dispoziție o bază promițătoare de pornire în abordarea problemelor industriei românești. O bază practică, mai puțin speculativă și mai realistă, chiar dacă foarte departe de mania macrostabilizării spre care își îndreaptă atenția în prezent cei ce dețin puterea în sfera managementului economic. La urma urmelor, nimic din ceea ce se întâmplă la APULUM S.A. nu poate trece drept miracol irepetabil în alte condiții și la alte întreprinderi.

UNIVERSITATEA „SPIRU HARET” COLEGIUL UNIVERSITAR PEDAGOGIC DE INSTITUTORI BUCUREȘTI

În atenția absolvenților din anii 1994-1999

În vederea susținerii examenului de diplomă se organizează o sesiune specială de selecție în perioada 24-28 noiembrie 1999.

Înscrierile se fac la secretariatul colegiului.

Informații la secretariatul colegiului din Palatul Sporturilor și Culturii, telefon: 330.40.40./int. 187.

De ce nu s-au rezolvat cum trebuie problemele economice și financiare în România anilor 1990-1999?

Din memoriile academicianului
Anghel Rugină
(S.U.A.),
profesor la
Universitatea
„Spiru Haret”

O nouă echipă guvernamentală nu poate rezolva problemele economice și financiare rămase nerezolvate ...

(Urmare din numărul trecut)

În ceea ce privește Guvernul Ciorbea, instalat în toamna 1996, nu a putut și nici nu putea să rezolve problemele date, nu fiindcă nu era economist de profesie, dar pentru că miniștrii de resort și consilierii (Finanțe, Reformă, Economie, Comerț) din guvernul condus de el și probabil, după obiceiul pământului, selectați, sau dacă nu recomandăți de noul președinte Constantinescu, toți veneau de la aceeași sursă ca și cei din guvernarea Iliescu. Iar dacă același tip de experți cu aceeași orientare nu au rezolvat, sau mai bine zis nu au putut rezolva problemele date din cauza Principiului Imposibilităților în Practică, menționat mai înainte, atunci cum puteau ei să le rezolve corect în guvernul Ciorbea?

E clar de ce prim-ministrul Victor Ciorbea, mai devreme sau mai târziu, trebuia să plece și a plecat. Autorul de față și-a împlinit datoria morală față de națiune, scrisoarea către noul prim-ministru din 6 decembrie 1996 (2 pagini), urmată de scrisoarea din 12 decembrie 1996 (4 pagini) și, în fine, scrisoarea din 16 decembrie (2 pagini).

Credeți că am primit măcar un rând de mulțumire în spiritul strămoșesc de OMENIE la cele trei scrisori? Răspunsul tăcerii, care și el are un sens, a fost că în curând s-a anunțat oficial numele noului ministru al reformei. Mi-am dat seama că aceiași „experți” aveau control absolut în guvernarea nouă, așa cum au avut-o în guvernarea Iliescu. „Alte măști, aceeași gamă, sau piesă de teatru”, dacă îmi amintesc eu bine din Eminescu.

În orice caz, când Victor Ciorbea a fost scos afară „ca pe-o măsă

stricată” - cum se spune în popor - n-am avut nici un regret. M-am gândit însă că oamenii care ajung în poziții înalte în guvernarea politică a unei țări se împart în două categorii:

1. Unii care își fac datoria din toată inima și din tot sufletul în slujba celor mulți care așteaptă dreptate și de aci se simt mai umili, mai precauți din cauza răspunderii mortale ce apasă pe umerii lor - aceștia într-adevăr sunt oameni mari în istorie;

2. Alții care consideră poziția oficială înaltă ca și cum ar fi dreptul lor de proprietate personală, moștenit sau achiziționat ca să fie utilizat așa după bunul plac - aceștia sunt oameni mici în istorie, iar uneori, dacă împrejurările îngăduie, pot deveni dictatori cruzi, neiertători, figuri anti-umane în istorie.

În realitate, mai există și o a treia categorie, a celor care se strecoară în istorie, fără a produce nici rău prea mare, dar nici prea mult bine pentru umanitate și asta merge de la președintele țării respective și până la primarul din ultimul sat.

În continuare, mă găsesc într-o situație foarte dificilă până la un anumit punct, unde se ridică adevărul în știință. Trebuie să spun ceva și despre remanierea Guvernului prin și după căderea lui Ciorbea. Noul prim-ministru, profesorul Vasile Radu, este mai întâi economist și istoric și vine de la aceeași instituție - Academia de Studii Economice - de unde am plecat și eu. Sunt mândru de acea instituție - ASE - fiindcă acolo am avut norocul să studiez sub profesori și îndrumători de elită.

Dacă profesorul Radu Vasile n-ar fi scris o carte publicată recent „Între echilibru și recesiune” (1998) și care a făcut mare valvă la expoziția cărții de la București, nu aș fi avut nimic de spus aici, ci numai i-aș fi trimis o scrisoare de felicitare și l-aș fi făcut

atent să nu repete greșelile care s-au făcut de predecesori.

Dar de îndată ce domnul prim-ministru a publicat cartea numită mai sus, nu mai pot scăpa de responsabilitatea morală să spun ceva în numele științei economice relativ la subiectul în cauză: Ce poate face guvernul Radu Vasile în rezolvarea problemelor rămase în restanță încă de la 1990?

Nu am citit cartea în cauză. În ziarul „Economistul” din 20 mai 1998 a fost anunțată sub titlul: „Între echilibru și recesiune”. O lucrare originală de exegeză macroeconomică. O recenzie făcută de un economist competent, așa putea spune supercompetent, și anume, profesor doctor Gheorghe Zaman, directorul Institutului de Economie Națională al Academiei Române. Recenzia este bine scrisă și documentată cu materialul prezentat în carte.

Mă voi referi numai la un citat unde se descrie partea I (capitolele 3-7) unde prof. Zaman spune:

Partea I este consacrată fundamentelor teoretice macroeconomiei moderne (modelele IS-LM, I-IV) modelul cererii și ofertei agregate) și abordează multiple aspecte ale echilibrului economic general, prin prisma efectelor politicilor monetare și fiscale în cazul economiilor închise și deschise.

După ce se analizează corelațiile funcționale dintre economisiri, investiții, cerere, venit, consum, prețuri, masa monetară, rata dobânzii etc., prin intermediul diferitelor variante ale modelului IS-LM, autorul evidențiază posibilitatea ieșirii din recesiune a unei economii, folosindu-se combinația dintre monetară și fiscală.” („Economistul”, miercuri 26 mai, 1998)

Ce se poate spune despre acest citat, în virtutea competenței recenzorului, nu mă îndoieste deloc, corespunde textului original din carte. Mai întâi nu este nimic original pentru că modelul IS-LM a fost inventat și întrebunțat de profesorul englez John R. Hicks (un bun prieten al lui Keynes) ca să întărească doctrina lui Keynes, și anume, într-un articol „Mr. Keynes and the Classics”, publicat în revista „Econometrica”, din aprilie, 1937.

Cu ocazia aniversării a 50 de ani de la apariția acestui articol (1987), și anume un an mai înainte, am scris și eu o contribuție: „Keynes and the Classics (Hicks) at the 50th Anniversary”. Întâmplarea a făcut să întâlnesc la un Congres la Atena pe profesorul Hicks (Nobel Laureat) și să-i spun că am în plan să scriu un articol despre curbele IS-LM, dar am unele necumeri. El m-a oprit și, spre surprinderea mea, mi-a spus:

„Și eu am nedumeriri (second thoughts în engleză) în sensul că nu mai cred în valabilitatea lor, dar prietenii mei continuă să creadă”.

Apoi mi-a dat și sursa de informație unde pot găsi mai multe detalii despre schimbarea lui de opinie. În cuvintele lui spune:

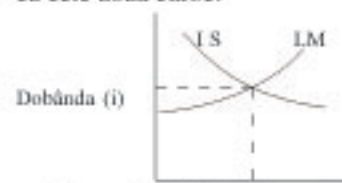
„Nu am ascuns faptul că o dată cu trecerea timpului m-am simțit nesatisfăcut de ele (curbele). În 1975, am spus că ele sunt cu mult mai puțin populare cu mine decât cu altă lume.” (Vezi: Hicks, J. R. Money, Interest and Wages, Collected Essays Vol. II, 1982, p. 318).

În cartea „Teoria și practica economică în epoca de tranziție și după” la pag. 180-182 am explicat în detaliu de ce curbele IS-LM sunt imaginare, cu referire la modelul keynesian de gândire și nu pot fi aplicate cu succes într-o economie ce se află în dezechilibru. La pagina 181 am scris:

„Greutatea cea mare este analitică, și anume, o contradicție în construcția curbelor. Luat individual, ele sunt curbe clasice de echilibru, pe care Hicks le-a întrebunțat ca să întărească veridicitatea doctrinei lui Keynes care se bazează pe un model dinamic de dezechilibru unde nu pot să existe

asemenea curbe. Înainte de publicare, Hicks a trimis manuscrisul în cauză lui Keynes, care, în răspunsul de confirmare, l-a felicitat și nu a observat contradicția în cauză”.

Pentru specialiști, iată diagrama cu cele două curbe:

Nu a mai existat, după cunoștința noastră, nici un alt economist care să fi conceput acest tip de curbe. Și pentru că puțini au înțeles ce înseamnă ele, poate de aceea au și fost acceptate tacit de un număr așa de mare de economiști. Amândouă curbele sunt imaginare, în sensul că sunt compuse dintr-un număr de puncte de echilibru; iar nu ca realitate posibilă. Curba IS înseamnă investiții și economisiri, iar curba LM înseamnă lichiditate și masa monetară; i - dobânda.

Sigur, puse pe hârtie, dar nu în viața reală, se întretaie la un punct. Dar când viața reală se află într-un dezechilibru major, cum poți să ghicești care este poziția unde unul din miriadele de puncte IS se potrivește cu altul din miriade de puncte LM?

Sir John Hicks cu trecerea timpului a văzut această curată antinomie sau contradicție în practică și de aceea le-a părăsit.

Nu este exclus ca domnul prim-ministru Radu Vasile să insiste în aplicarea celor două curbe prin calcularea unor indici fictivi (nominali) și combinarea lor cu măsuri de politică monetară și fiscală la nivelul macro. Rezultatul final va fi zero cu multe și mai multe suferințe ale populației decât a fost sub guvernarea Iliescu. Este o luptă pierdută „cu morile de vânt”, adică cu principiul imposibilităților în practică.

... dar nici doctrina lui Keynes sau cea a lui Marx

Marx trebuie lăsat la o parte din capul locului pentru că sistemul lui cu revoluția totală și săngeroasă în practică, distruge și partea rea, dar și partea bună din regimul capitalist ce are metehne (vicii sociale), dar are și avantaje (virtuți sociale), în primul rând păstrează și afirmă libertățile umane chiar dacă până la un anumit grad ciopârțite de nedreptăți sociale și instabilitate financiară, cele două mari vicii care trebuie înlăturate.

Doctrina marxistă, științificește este falsă în următoarele puncte:

1. Afirmând că numai factorul muncă este productiv și lăsând la o parte ceilalți factori (pământul, cu toate resursele sale, capitalul, întreprinzătorul și nu mai puțin statul cu funcțiile sale sociale legitime), deși munca singură, cu mâinile goale, devine primitivă și produce foarte puțin;

2. Insistând că proprietatea privată este sursa tuturor viciilor sociale și cu asta atacând libertățile omului;

3. Aplicând cu forță politică principiul de justiție egalitară în distribuția veniului național și prin asta negând principiul de justiție de echitate („să dai Cezarului ce se cuvine Cezarului și lui Dumnezeu ce se cuvine lui Dumnezeu”, cum a spus Mântuitorul Iisus) și atacând și integritatea omului.

Răspunzând doctrinarilor marxiști: a) cei cinci factori legitimi de producție trebuie recunoscuți ca indispensabili în orice societate de oameni civilizați; problema principală este să creăm un cadru instituțional și legal în care

remunerarea și puterea fiecărui factor să fie determinată de același principiu de echitate socială de echilibru și tocmai acest lucru împlineste planul Rugină;

b) proprietatea privată legitimă achiziționată în acord cu (a) este o parte integrantă și indivizibilă din libertățile omului în sensul că una nu poate exista complet fără cealaltă;

c) în societățile civilizate, principiul de justiție socială de echitate este regula principală cu excepția cazurilor justificate social, și anume, când justiția de egalitate completează sau îmbunătățește justiția de echitate.

Pe de altă parte, tot științificește este corect de spus că Marx în cele trei capitole din partea I, vol. I „Das Kapital” (1867), adică 145 pagini, se arată drept un gânditor clasic care descrie cel mai bine și cel mai exact (înaintea lui Walras) sistemul de echilibru stabil, cu premisa unei monede de aur sau argint 100 la sută acoperită. Cu alte cuvinte, tânărul Marx era așa de bine pregătit în știința economică, încât el avea toate elementele esențiale ca să formuleze legea de echilibru general stabil, un deceniu mai devreme, înaintea lui Walras. Dar nu a formulat-o fiindcă pe el nu l-a interesat echilibrul, ci dezechilibrul total care justifică revoluția totală. Și aici se vede deosebirea între două personalități: Marx, omul de știință pură (clasică) și Marx - ideologul politic care trăiește numai pentru și prin spirit de revoluție integrală. Aceasta a fost drama lui personală, neglijând propria familie. Iar prin politizarea unei părți din elita intelectuală a Occidentului a devenit o parte din drama umanității când o treime din populația globului a fost forțată să trăiască rigurile unui regim social-economic anti-uman, pe când aceiași Occident a închis și mai închide ochii, făcând „business” cu inamicul umanității.

O dezgroapă a lui Marx din tinerețe, om de știință pură, clasică, se poate face printr-un dialog deschis, obiectiv mai ales în legătură cu problema calculului economic de fiecare zi și justiției sociale de echitate care cere un standard monetar, 100% acoperit sau ceea ce Walras a numit „numeraire” bazat pe aur sau argint sau orice alt produs care împlineste anumite condiții funcționale, exact cum Marx a preconizat în cele trei capitole. Altfel cădem victimă a principiului imposibilităților în practică, indiferent care ar fi sistemul social-economic.

Dar de la Lenin, Stalin și Mao citire, nici un doctrinar comunist nu a mai avut curajul sau poate că le-a lipsit metoda de cercetare nouă, mai completă a echilibrului vizavi de dezechilibrul construită de Rugină, ca să vadă deosebirea între Marx - om de știință clasică pură care gândește în termeni de echilibru stabil și Marx - ideologul politic care gândește în termeni de dezechilibru ca și Keynes, deși în Marx dezechilibrul e total pe câtă vreme în Keynes este numai parțial, însă tot dezechilibrul.

Nu este adevărat că Keynes ar fi părintele economiei de piață. Keynes este părintele economiei mixte capitaliste, manipulată prin politica monetară și fiscală la nivelul macro, sau o economie de piață cu două fețe, una de echilibru nestabil și alta de dezechilibru. O cercetare mai precisă a operei lui Keynes, mai ales al său magnum opus „The General Theory of Employment, Interest and Money” (1936), care a devenit un fel de Biblie Economică a veacului al XX-lea în Vest, a modificat felul de gândire aproape la majoritatea generației noi de economiști după Marea Depresiune de la 1930, fapt care reprezintă o performanță extraordinară.

(Va urma)

Dezbateri publice sub egida Institutului de Sociologie și Opinie Publică din cadrul Fundației „România de Măine”

Starea națiunii după zece ani de tranziție. ROMÂNIA ÎNCOTRO?

Repere agricole

(Continuare din pag. 1)

• Încurajarea producătorilor prin măsuri economice, ca de exemplu scăderea de impozite și de taxe în mod diferențiat, acordarea de credite nerambursabile pentru investiții, acolo unde statul este interesat, în protecția socială, credite cu ipotecă pe termen lung pentru formarea de exploatați viabile, care să poată aplica tehnologiile moderne, pentru obținerea de producții competitive;

• Integrarea producătorilor agricoli cu întreprinderile de prelucrare industrială (a sfelei de zahăr, a seminței de floarea soarelui, de morărit și panificație), cu participarea la beneficii a producătorilor agricoli de materii prime;

• Deblocarea financiară, care favorizează sistemul bancar, întrucât obligă producătorul la împrumuturi cu dobânzi care îl demolează, deoarece nu i se plătește marfa predată decât după

mai multe luni de zile, în timp ce cel care a achiziționat marfă recirculă banii producătorului agricol sau depune banii acestuia „în depozit” pentru 1-3 luni și obține dobândă. Această deblocare este o măsură eficientă, care se practică în țările Uniunii Europene, dar pe care Guvernul evită – probabil sub presiunea bancherilor sau a băncilor – să o pună în practică printr-un act legislativ sau ordonanță guvernamentală. Unitatea economică care a primit marfa (COMCEREAL, SEMROM, Fabrica de ulei, Fabrica de zahăr, ICIL etc.) este obligată ca, în termen de o săptămână de la data primirii mărfii, pentru care a eliberat acte de recepție, să achite factura, în caz contrar unitatea debitoare se penalizează cu plata unei dobânzi duble, față de dobânda pieții, pe intervalul de timp cu care se întârzie plata furnizorului;

• Protecția producătorilor agricoli de concurența nelocală, făcută prin importul de zahăr, ulei,

legume, lână, preparate din carne, vin etc., prin taxe vamale și impunerea de contingente, cum se practică și în țările Uniunii Europene;

• Modernizarea comunităților rurale, prin dezvoltarea infrastructurilor, care ar duce la oprirea migrației către oraș și la dezvoltarea turismului;

• Măsuri de protecție socială pentru țărâni, printr-un sistem de asigurări sociale și de pensionare pe bază de contribuții și ani de cotizare, ca și de preluare, la cerere, a gospodăriei agricole de Agenția de dezvoltare rurală, cu acordarea unei indemnizații lunare persoanelor în vârstă.

Contrar teoriilor anarhice care acuză intervenția statului în gestionarea economică, noi credem, dimpotrivă, că, cel puțin în etapa actuală de slabă organizare și dotare a agriculturii, **statul** trebuie să se implice inclusiv în înzestrarea tehnică a asociațiilor agricole și societăților agricole cu

capital privat, prin lansarea de comenzi ferme de stat, la uzinele de tractoare, de combine și mașini agricole, combinate de îngrășăminte chimice, pe ale căror produse să le dea agricultorilor cu plată eșalonată pe 4-5 ani, în bani sau în produse agricole.

Într-o anumită perioadă s-a sperat că șomajul va scădea prin întoarcerea la practicarea agriculturii a șomerilor care au devenit proprietari de terenuri agricole în baza Legii 18/1991, dar care au domiciliul în orașe. Acest lucru nu s-a adevărit, moștenitorii de terenuri agricole cu domiciliul la orașe nu doresc să se mai întoarcă la munca câmpului, practică de părinții lor. Există însă alte metode de combatere a șomajului, verificate de practica internațională, dar pe care guvernul nu le-a folosit, cum ar fi un vast program de construire de drumuri și șosele (Germania anului 1933) și de alte lucrări de interes public, pentru care se găsesc materii prime în țară, care ar duce la absorbția forței de muncă.

Construirea de drumuri și șosele, la rândul ei, ar duce la dezvoltarea turismului și la numeroase „servicii” în mediul rural.

Problemele agriculturii și ale spațiului rural sunt complexe. Pentru rezolvarea lor există o diversitate de posibilități, plecând de la situația actuală, de la tradiție, de la evoluția pe plan național și internațional.

Statul, ca administrator al întregului patrimoniu social-economic, trebuie să se implice mai mult prin elaborarea de acte juridice guvernamentale, care să urteze transformările ce se prelină pentru „cota zero” a mileniului trei și să nu rămână pasiv sau să meargă pe sintagma cunoscută în economia de piață „laissez faire, laissez passer”, adică, în traducere liberă, „nu interveni, lasă că timpul le va rezolva”.

În economia de piață, în actuala etapă de tranziție, statul trebuie să treacă de la rolul de „spectator” și de la concepția de „non intervenție” – fiindcă, nu-i așa, legea „cererii și ofertei” ar rezolva singură problemele agriculturii, ca și pe cele ale guvernului – statul, deci, trebuie să treacă la un rol activ spre a arăta și a sprijini direcțiile ce trebuie urmate spre a se ajunge la o economie de piață viabilă, performanță, competitivă.

Repere programatice privind agricultura

Inginerul Gh. Stanciu, doctor în științe agricole, autor al unui „mic îndrumar pentru agricultura familială” apărut în 1997 sub titlul „Țăranul Român. Renașterea speranței”, a dorit să intervina în dezbaterile inițiate de Institutul de Sociologie și Opinie Publică din cadrul Fundației „România de Măine”, cu o amplă lucrare.

„Valorificând experiența dobândită în timp și documentația în domeniu, atât cea românească, interbelică, și mai ales cea a țărilor Comunității europene, din ultimele decenii, - ne scrie ing. G. STANCIU într-o scrisoare adresată directorului Institutului, prof.univ.dr. Aurelian BONDREA - am întocmit materialul intitulat „PRINCIPII ȘI OBIECTIVE PRIORITARE ALE STRATEGIEI PENTRU REDRESAREA AGRICULTURII ROMÂNIEI”, pe care vi-l trimit spre a fi inserat printre contribuțiile în domeniul agrar”.

Dată fiind amploarea studiului, dincolo de posibilitățile de publicare ale revistei, am reținut selectiv cele ce urmează, cu un titlu formulat de redacție.

Dr. ing. Gheorghe STANCIU

Agricultura României, ramura vitală a economiei, se află în prezent într-o criză profundă, structurală, tehnico-organizatorică, de producție și economico-financiară.

Elementele principale ale crizei, constau în PULVERIZAREA EXPLOATAȚIILOR AGRICOLE și fărâmițarea acestora în peste 40 de milioane de parcele, cu 5-7 parcele, în medie, pe exploatarea agricolă și răspândite pe distanțe de kilometri – situație în care nu se poate asigura dotarea cu mijloace tehnice și utilizarea tehnicii moderne, SCĂDEREA ÎNGRĂȘĂTOARE A PRODUCȚIEI VEGETALE ȘI

ANIMALE, determinată de înregistrarea desavansului și nesiguranței recoltelor la aproape toate culturile agricole, cu deosebire la grâu, sfecla de zahăr, în și cânepă, furaje perene, legume timpurii, fructe și struguri, diminuarea drastică a efectivelor de animale prin decimarea și lichidarea și lichidarea majorității complexelor de porci, de bovine, de tineret ovin și de păsări etc.

Drept urmare, România a ajuns dependentă de importuri la produse de strictă necesitate, cum sunt carnea, laptele, untul, zahărul, pastele făinoase, legumele și

fructele de tot felul, vinul, conservele din carne și pește, grâul și făina – produse care au constituit, cu un deceniu în urmă, resurse importante de export.

Un fenomen grav, care se accentuează tot mai mult, este cel al nelucrării și neutilizării în producție a cel puțin 30% din suprafața arabilă a țării, în fiecare an.

Pe fondul declinului general al producției agricole, a avut loc diminuarea, până la lichidare, a capacităților industriei alimentare naționale, în principal a industriei cârnii, a zahărului, a pastelor făinoase, a conservelor de legume și fructe, a vinului etc.

Datorită prețurilor relativ mici la produsele agricole de bază, a neajunsurilor și practicilor sălbatice pe piața agricolă și a unor creșteri fără limite a prețurilor la produsele și mijloacele tehnice din amonte, coroborate cu practicarea de dobânzi înrobitoare la creditele bancare, marea majoritate a exploatațiilor agricole au intrat în criză de lichidități financiare, fără posibilitatea reluării și continuării proceselor de producție. Sistemul financiar actual – și mai ales cel bancar, s-a dovedit a fi nu numai jecmănit și o frână reală a inițiativelor și activităților de producție din agricultură. Practic, în nici un sector economic agricol, nu s-au mai efectuat, în ultimul timp, investiții noi.

Starea gravă la care s-a ajuns în domeniul producției agro-alimentare a determinat apariția unor consecințe dintre cele mai nefaste pentru populația de consumatori. Există în mod real temerea apariției unor reacții și explozii sociale care, pe fondul sărăciei generale creată de proasta guvernare, pot duce la situații imprevizibile, greu de stăvilit...

Este de la sine înțeles că, indiferent de natura sau coloratura guvernării, în agricultură sunt necesare inevitabil, în concordanță cu principiile și criteriile stabilite pe linie de stat, INTERVENȚII coerente și programate, pentru orientarea și coordonarea politicilor cu privire la susținerea exploatațiilor agricole, protecția ocupațională în agricultură, echilibrarea dezvoltării teritoriale a producției agricole, protecția mediului și, nu în cele din urmă, reducerea desavansului agroalimentar, în raport cu cerințele naționale.

Întrucât obiectivele menționate au caracter de lungă durată, cheltuielile publice efectuate în scopul arătat, vizând în fond raționalizarea și îmbunătățirea structurilor agricole din teritoriu și care se includ în Bugetul anual de stat, trebuie să aibă continuitate și coerență.

În acest sens, programarea intervențiilor și îndeosebi finanțările ordonate prin Ministerul Agriculturii și Alimentației urmează să se axeze pe următoarele obiective și activități:

• cercetarea și experimentarea agricolă, cu referire la noile tehnologii de producție, compatibile cu salvagardarea și protecția mediului înconjurător, precum și ameliorarea genetică și varietală a

speciilor vegetale și animale, inclusiv ținerea cârților genealogice și lupta contra infecundității la animale;

• intervențiile de susținere a exploatațiilor agricole de însemnătate strategică, în perioadele cu rezultate economico-financiare pasive, precum și a anumitor produse agricole, inclusiv stimulente pentru orientarea producției, ca și intervenții extraordinare pentru situațiile de criză;

• inovarea și dezvoltarea mecanizării agriculturii, inclusiv subvenționarea experimentărilor pentru înlocuirea unora dintre mașinile agricole, cu altele performante;

• recunoașterea și valorificarea caracteristicilor de calitate a produselor agricole, în funcție de prevederile regulamentelor comunitare în materie, ale asociațiilor de producători și uniunilor acestora etc;

• asigurarea controlului de calitate pe toate verigile, la semințe, material săditor și cel de reproducție;

• promovarea meseriilor agricole și a managementului agricol;

• prevenirea și represiunea fraudelor, a sofisticării produselor agricole și a celor de uz agricol și alimentar;

• promoționarea comerțului la produsele agro-alimentare pe piața internă și pe cea externă, inclusiv vânzările promoționale. Orientarea consumurilor și educația alimentară a populației;

• dezvoltarea informaticii agricole, potențarea și modernizarea sistemului informativ agricol național.

(Continuare în pag. 5)

Dezbateri publice sub egida Institutului de Sociologie și Opinie Publică din cadrul Fundației „România de Măine”

Starea națiunii după zece ani de tranziție. ROMÂNIA ÎNCOTRO?

(Continuare din pag. 4)

În limita posibilităților, ar trebui să fie avute totodată în vedere, la finanțare, și alte obiective de interes, cum ar fi: folosirea capacităților productive ale exploatațiilor agricole de interes strategic, consolidarea proprietății țărănești, susținerea și dezvoltarea asociațiilor de producători agricoli și a uniunilor acestora, susținerea și dezvoltarea cooperăției agricole de relevanță națională, completarea și adecvarea sistemului de aprovizionare tehnico-materială a producătorilor, a instalațiilor de aducțiune și distribuție a apei de irigații, a lucrărilor conexe de drenaj și evacuare a apei în exces, a ameliorațiilor funciare executate prin programe de stat și altele.

În contextul programelor și măsurilor de intervenție stabilite, apare necesitatea înființării unor organisme speciale ale statului, cu competența de a se pronunța și decide asupra programării și reglării ofertei produselor agricole și a adaptării continue a prevederilor programului agricol național.

Dintre acestea, un Comitet Național ar trebui constituit și mandatat pentru a decide mai cu seamă în următoarele chestiuni:

- politica culturilor agricole, cu referire la produsele agricole alternative, în funcție de evoluția pieței produselor agricole, inclusiv a celor prelucrate industrial;
- precizarea domeniilor de producție supuse reglajelor și a corelațiilor interprofesionale, stabilirea noilor orientări pentru fiecare domeniu sau produs în parte:
 - autorizarea operațiunilor de susținere a pieței produselor agricole, din partea organismelor naționale împuternicite pentru monitorizarea pieței produselor agricole;
 - directivarea inițiativelor în sectoarele (domeniile) obiectivate, stabilirea limitelor orientative sau a regimului de limitare a producției, în raport cu piața și cu reglementările comunitare sau naționale.

Legea privind intervențiile programate în agricultură, care ar trebui elaborată, este necesar să cuprindă atât măsurile de sprijin necesare, bazate pe intervenția publică, cât mai ales instrumentele adecvate de intervenție și de aplicare în condiții de totală transparență și control. Aici vor trebui să se regăsească clar competențele Ministerului Agriculturii și Alimentației și, bineînțeles, ale altor organisme specifice, centrale și teritoriale, de strategie operațională și de decizie în materie.

Apreciem că o asemenea lege ar avea menirea de a fi, înainte de toate, elementul de siguranță atât în programarea dezvoltării agriculturii, cât și în îndeplinirea în termen a programelor adoptate, în contextul economiei de piață.

Printre pârghiile de intervenție în agricultură, un rol important trebuie să-l aibă CONTRACTUL ANTICIPATIV de producție, pe baza negociată cu agenții economici, PREȚUL MINIM GARANTAT, pentru cantitățile și calitatea care au

făcut obiectul contractului, CREDITUL BANCAR cu dobândă preferențială pentru cheltuielile de înființare a culturilor de utilitate majoră, BONIFICAȚII pentru creditele din dobânzile aferente în condițiile rambursării la termen a împrumuturilor, atribuirea cu regim de 50% DIN TARIF PENTRU 100 litri MOTORINA LA FIECARE HECTAR AGRICOL CULTIVAT, garantarea creditelor bancare cu terenurile, construcțiile agricole, tractoarele, utilajele și produsele pe care agricultorii le au în proprietate sau le dobândesc în baza creditelor primite etc.

POLITICA DE IMPOZITARE în agricultură va trebui să fie radical îmbunătățită și adaptată cerințelor strategiei stabilite. Este necesar să fie avute în vedere în acest scop scutirea de impozite către stat pe timp de cel puțin 3 ani a terenurilor agricole achiziționate sau a celor amenajate antierozional, a celor plantate cu pomi, viță de vie sau cu specii silvice, terenurile acide amendate și cele aflădate în profunzime, sau pe care s-au efectuat lucruri de drenaj, consolidări, înființări de perdele de protecție etc.

Împrumuturile bancare pentru investiții în agricultură, respectiv cele pentru CONSTRUCȚIILE AGRICOLE, ca de exemplu pentru adăpostirea animalelor, a inventarului și a produselor agricole, spațiile pentru condiționarea și expedierea produselor, stocarea și prelucrarea industrială a produselor, amenajarea de sere și solarii, amenajarea și dotarea obiectivelor pentru turismul rural, pentru modernizarea exploatațiilor agricole și altele asemenea, apreciem că ar trebui să beneficieze de un regim de grație de cel puțin 5 ani, începând cu anul punerii în funcțiune al obiectivelor respective. La rândul său, INVENTARUL AGRICOL - tractoarele, combinele, utilajele aferente, mijloacele pentru transportul produselor agricole din câmp - ar trebui să fie, la rândul lor, scutite de plata oricăror taxe și obligații către stat.

PREȚUL tractoarelor agricole, al combinelelor, mașinilor agricole și echipamentelor achiziționate, din fabricație internă, este necesar să fie stabilite prin echivalența cu cerealele, în raportul existent la nivel european, diferența ce ar depăși această echivalență să fie trecută, dacă va fi necesar, pe seama statului.

În același timp, IMPORTURILE de animale de reproducție, tractoare, mașini agricole, echipamente pentru agricultură, inclusiv cele pentru industrializarea și valorificarea a producției agricole, insecto-fungicidele, produsele zooveterinare, furajele proteice și aditivii furajeri, efectuate de către producătorii agricoli, vor trebui exceptate de la plata taxelor vamale.

O serie de măsuri speciale de intervenție se impune a fi avute în vedere în legătură cu ÎNCURAJAREA ȘI SUSȚINEREA EXPORTULUI de produse agro-

alimentare, cu deosebire cele cu proces sporit de manufacturare, care desfășoară concomitent și o activitate de răspundere privind calitatea acestora.

În contextul promovării tehnologiilor moderne, respectiv al folosirii utilajelor agricole complexe, chimizării, fertilizării, irigațiilor, este nevoie să se acționeze ferm pentru un regim bazat pe lege, pentru evitarea cu desăvârșire a poluării și degradării solului, a aerului, a apei etc. și evitarea oricăror efecte nedorite pentru calitatea vieții oamenilor, a animalelor și a peisajului natural în general.

Problema mediului înconjurător necesită o tratare responsabilă a două paliere importante, și anume, cel care se referă la protecția mediului înconjurător în ansamblul său, respectiv a solului, apelor, pădurilor, florei, faunei, sistemului bio-natural general și, cel de al doilea palier, care se referă la impactul activităților agricole față de mediul înconjurător, respectiv efectele sistemelor de agricultură asupra mediului înconjurător. În acest context, strategia de urmat, trebuie să aibă în vedere promovarea ideii ca, îndeosebi în zona de munte și submontană, să se promoveze cu precădere o agricultură biologică, orientată prevalent spre creșterea animalelor, iar în zona de șes, să predomină, inevitabil, exploatațiile agricole performante, bazate pe tehnici și tehnologii agricole intensive, moderne, care, la rândul lor, să nu se abată de la regulile și normele privind conservarea ambianței și a ecosistemelor naturale respective.

DIMENSIUNEA SOCIALĂ ÎN SPAȚIUL RURAL

Este necesar să se rețină dintru început faptul că dezvoltarea umană durabilă, nu poate fi concepută în afara dezvoltării localităților rurale, cu o economie viabilă și cu o viață socială diversificată, într-un mediu înconjurător sănătos, în respectul moștenirii cultural-istorice a societății.

Nu este un secret că agricultura și zona rurală, în general, marchează discrepanța față de dezvoltarea economică a țării în ansamblu.

Elementele negative de stare ale spațiului rural românesc, în afara dotării slabe a locuințelor cu instalații, se referă în principal la gradul redus de echipare tehnico-edilitară a localităților, cantitatea și calitatea necorespunzătoare a infrastructurilor și a serviciilor aferente, activități economice foarte slab diversificate, un număr mic de locuri de muncă neagricole etc. Starea drumurilor locale este necorespunzătoare, cu un grad redus de modernizare, impracticabile în unele perioade ale anului, iar rețeaua de alimentare cu apă în sistem centralizat, fiind ca și inexistentă. Mai sunt încă peste 2000 de sate incomplet electrificate. Serviciile publice administrative sunt prezente numai în centre de comună.

Satul se caracterizează în prezent nu numai prin înapoiere economică pe ansamblul țării, ci

și cu o populație îmbătrânită și cel mai adesea, cu o stare demografică în scădere. Fluxul rural/urban, continuă să predomine migrația internă. După cel de al doilea război mondial și chiar până în zilele noastre, condițiile de viață ale satului românesc au cunoscut un decalaj accentuat față de oraș. Satul a rămas în continuare furnizor de materii prime pentru industria, mare sau mică, aflată la oraș.

Drept urmare, exploatațiile agricole familiale, nu au cunoscut în timp evoluția dorită, ele fiind cel mai adesea marginalizate și ineficiente.

Inspirându-se din reglementările și realizările europene în domeniu, apreciem că, în politica statului, se impun și pentru spațiul rural, măsuri pentru încurajarea puternică a activităților tradiționale, și nu numai agricole, ci și neagricole, ca singură soluție pentru stabilitatea populației, cu deosebire a tineretului satelor, ceea ce este esențial. Aceasta, în contextul unui program susținut de investiții pentru realizarea infrastructurilor necesare și dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii, precum și a serviciilor necesare în mediul rural.

Fără îndoială că dezvoltarea rurală constituie un obiectiv de lungă durată, el nu poate fi realizat fără un program adecvat de intervenții și, mai ales, fără participarea directă și responsabilă a administrației publice locale, care, după opinia noastră, are nevoie, la rândul ei, de o restructurare și adaptare corespunzătoare realelor cerințe și îndatoriri pentru spațiul rural românesc.

Amfiteatrul Mare al Universității „Spiru Haret”

Edificiul situat în Șoseaua Berceni, nr. 24.

Seminar
la Facultatea
de Matematică-
Informatică
a Universității
„Spiru Haret”

Cercetarea științifică și luciditatea politică

Prof. univ. dr. Marin IVAȘCU

(Continuare din numărul trecut)

Făcând o adaptare și transpunere la realitățile din România, ajungem la concluzia logică după care cercetarea științifică din țara noastră trebuie să corespundă atât cercetărilor fundamentale și avansate, cât și celor aplicative, de interes național. Ținând cont de limitările drastice pe care le-ar impune chiar și un buget de 1% din PIB, înțeles și impus prin marile dificultăți economice și sociale, este absolut necesară o soluție exigentă, direcționată către scopurile și interesele social-economice ale țării, dar și pe păstrarea unor domenii în care cercetarea românească a câpătat prestigiu și recunoaștere internațională în decursul ultimelor decenii.

Prin prisma acestor considerente, în cadrul strategiilor științifice și tehnologice ar trebui să fie prioritare, independent de culoarea politică, unele din direcțiile de cercetare atestate și susținute de comisiile Uniunii Europene, ceea ce ar asigura astfel o integrare directă în fluxurile științifice și tehnologice promovate de acestea:

- Domeniile de **infrastructură**: informatică; comunicații; transporturi, rețele de transport și distribuția energiei;
- Domeniile **strategice**: economice; științe de bază; educație; militare, socio-politice și energetice;
- **Științele vieții**: genetică; biologie; medicină; ecologie; biotehnologie;
- **Științele tehnice** producătoare de materiale, produse și tehnologii cu parametri tehnici și economici competitivi pe plan internațional;
- **Științe sociale**: umaniste; sociologie; psihologie; istorie, geografie;
- Domeniul **agroindustrial** cu toate sectoarele și ramurile sale.

Prin enumerarea de mai sus se subînțelege, desigur, și o preferință pentru ordinea de prioritate, fără a avea însă pretenția de a exclude schimbările directe de necesități conjuncturale.

Înainte de a face unele sugestii de obiective pentru aceste domenii aș sublinia faptul că sistemul de „ghidare” de către guvern, a unei mari părți din fondurile de la buget acordate cercetării, cu scopul declarat de a obține prestigiu și prosperitate națională, așa cum este el definit și aplicat în Marea Britanie, poate fi folosit alături de factorul de excelență științifică.

În acest context, cercetările de infrastructură, agroindustriale, strategice și tehnice trebuie să fie puternic și clar solicitate și direcționate în vederea asigurării unei dinamici social-economice pozitive, cu menținerea unei rate stabile a procesului de dezvoltare, pe perioade relativ mari de timp.

Cercetările în domeniile strategice și ale științelor vieții trebuie să asigure o dezvoltare armonioasă pe plan social prin: 1) creșterea șanselor de evoluție socio-profesională și biologică pentru generațiile prezente și 2) asigurarea soluțiilor și condițiilor necesare generațiilor viitoare pentru satisfacerea propriilor cerințe.

În abordarea acestor aspecte, ca de altfel a tuturor problemelor majore ale societății românești, un rol deosebit trebuie să revină cercetărilor interdisciplinare. Dezvoltarea viitoare a societății industriale depinde crucial de soluțiile și predicțiile care se dau pentru interrelația complexă dintre om, mediu și tehnologie.

În definirea, susținerea și dezvoltarea interdisciplinării un rol esențial a fost asumat, pe plan internațional, de fundațiile științifice și tehnice. Fundația noastră „România de Mâine” ale cărei obiective și al cărui scop nobil este acela de a sprijini promovarea și dezvoltarea științei, educației și culturii românești, își propune să fie prezentă la acest discurs interdisciplinar pe plan național, așa cum s-a implicat în elaborarea **Enciclopediei performanțelor românești în secolul XX**.

Revenind la scăderea respectului față de știință, despre care aminteam la începutul articolului, trebuie spus că acest fenomen însumează de fapt o serie de aspecte, interne și fapte conjuncturale. În acest sens, trebuie să subliniem că sfârșitul Războiului Rece a deplasat preocuparea majoră a omenirii de la războiul nuclear la fenomenele pieții economice internaționale, iar riscul cel mai posibil nu a mai fost războiul catastrofal, ci cel al degradării calității vieții și a mediului. Această schimbare în temeiurile societății umane a condus la modificarea atitudinii opiniei publice față de fondurile acordate pentru cercetarea științifică.

Știința nu mai poate fi astfel finanțată necondiționat, chiar și în țările cele mai dezvoltate, în ideea aportului la asigurarea securității naționale. Și-a făcut astfel loc întrebarea: „Cât de multă cercetare științifică își poate permite o anumită țară într-o perioadă în care dificultățile bugetare sunt persistente și există atâția competitori la fondurile de la buget: locuințe, educație, sănătate, protecția mediului, locuri de muncă, sărăcie etc.” Întrebarea care poate apărea imediat într-o asemenea competiție este: „Ce se obține exact în urma investițiilor în știință?” Și dacă o asemenea întrebare este ușor de atribuit lipsei de informare, mai dificil este de combătut opinia că, deși finanțarea cercetării este un lucru bun care trebuie făcut, modul în care s-au dispersat aceste fonduri după modelul legii ciocanului nu mai poate fi continuat. (Legea Ciocanului afirmă că atunci când un copil de trei ani descoperă un ciocan el descoperă simultan că orice lucru din jur are nevoie să fie ciocănit).

Cercetătorii sunt în zilele noastre confrunțați ca niciodată înainte, cu necesitatea de a plasa activitatea lor într-un context care poate fi pe scară largă apreciată și înțelesă de opinia publică. Aceasta trebuie să asigure societatea că pot identifica și utiliza acei piloni care o dată fixați vor conduce la realizarea unor progrese în construirea edificiului prosperității și creșterii nivelului de trai.

Acest aspect a fost totdeauna extrem de important, dar în perioada în care fondurile veneau imediat ce se pronunțau cuvintele „securitate națională” a putut fi neglijat în politica științifică.

Pentru a da un răspuns direct la întrebarea „ce obținem exact în urma investițiilor în știință” să recurgem la fizică, care arată întotdeauna că dacă comparăm cele mai optimiste propuneri și promisiuni făcute de grupuri de personalități științifice cu ce s-a întâmplat după un număr semnificativ de ani constatăm că previziunile sunt palide în comparație cu realitatea.

Prof. Daniel Kleppner, în discursul său prilejuit de împlinirea a 50 de ani de la prima apariție a revistei „Physics Today”, în noiembrie 1998, face printre altele o asemenea analiză a previziunilor date de grupul condus de prof. William Brinkman în 1986, scoțând în evidență că, în plus față de aceste previziuni, au fost făcute o serie de descoperiri de-a dreptul impresionante ca: Supernava 1987A, superconductibilitatea la temperaturi înalte, haos și dinamică neliniară, nuclee superde-formale, atomi reacție; fizică mezosco-pică; manipulare cu laseri etc.

Să spunem că și pentru începutul mileniului următor Departamentul de fizică al Universității din Princeton forțează generozitatea naturii, făcând previziuni pentru mari descoperiri în: fenomenologia de nonechilibru; neurobiologie; cosmologie, gravitatea experimentală și teoretică, ciocniri la energie supraînalte etc.

Nu se poate da în momentul de față certitudini față de cele prezise și nici aprecia câte noi descoperiri la care nici măcar nu ne gândim se vor adăuga la acestea. „Un lucru este însă cert, și anume, că și la mijlocul secolului următor fizica va exista și nimeni nu-și va putea motiva diminuarea sau anularea suportului financiar pentru fizică pe argumentul că aceasta nu și-a îndeplinit menirea.

În ceea ce privește responsabilitatea și luciditatea prin care clasa politică trebuie să se manifeste față de cercetarea științifică le-aș defini printr-o afirmație a fostului președinte al Germaniei Richard von Weisinger care spunea: „Democrația este valabilă numai dacă politicianul este pregătit să accepte responsabilitatea pentru totalitate.” Sper că guvernul și clasa politică din România vor analiza și acționa de pe o asemenea poziție în ceea ce privește necesitatea susținerii și folosirii cercetării științifice naturale.

Civilizația la răscruce

Strategiile dezvoltării sub semnul ecologismului

Dr. Ion MITRAN

(Continuare din numărul trecut)

Există legături strânse între criza ambientală și chestiunea spinoasă, cu aspecte contradictorii, a resurselor planetei și a bunurilor pe care societatea le-a creat prin exploatarea lor. De aici și concluzia că **politică, economia și ecologia nu pot acționa separat, izolat**. Datorită caracterului complex și urgent al situațiilor economice și ecologice politica este obligată să-și asume răspunderi concrete, acceptând cooperarea ca pe o îndatorire socială, națională și internațională. Este ceea ce constatau primul Raport al Clubului de la Roma, precum și altele ulterioare, inclusiv cel recent al W.I., în sensul că **este mereu necesară analiza cuprinzătoare și integrată a situației mondiale**.

Dintre concluziile acestor cercetări se desprinde pregnant aceea că oamenii, națiunile, guvernele, statele trebuie să înțeleagă în fiecare stadiu originile, semnificația și corelațiile multiplelor componente ale dezvoltării, să nu scape din vedere adevărul că, în această privință, **ansamblul reprezintă mai mult decât suma părților componente, iar modificările produse într-un sector atrag schimbări în altele**.

Problema cooperării politico-economico-ecologice este de natură socio-umană și are o motivație logică, științifică, generată, între altele, de globalizarea proceselor dezvoltării contemporane, de starea resurselor, de consecințele negative deja vizibile și pericolul continuu al poluării. Asemenea tuturor laturilor activității omenești, soluționarea problemelor dezvoltării generează atât **efecte pozitive**, cât și **negative**. Potrivit opiniei multor cercetători științifici, **pozitiv** este faptul că pot fi luate măsuri adecvate pentru o mai rațională utilizare a resurselor și pentru combaterea poluării; **negativ** este faptul că, la adăpostul nevoii de soluționare globală a unor probleme ecologice, puterile cu o mare forță economică, politică și militară, impun țărilor mai slabe condiții inechitabile, intervin distructiv cu forțe armate, prezentându-și propriile interese drept interese generale, iar cheltuielile pe care ar fi trebuit să le suporte ele, drept cheltuieli ale altora. Soluția față de un asemenea fenomen nu poate fi decât adoptarea real-democratică a deciziilor cu valabilitate internațională, ținându-se seama rațional de toate interesele naționale.

În această ordine de idei, **un rol de seamă revine științei, îmbinării,**

prin aplicare, a soluțiilor moderne și tradiționale ale cunoașterii. Nu întâmplător, un document internațional numit „Agenda științei – cadru pentru acțiune” solicită, între altele, următoarele: „Cunoașterea științifică modernă și cunoașterea tradițională trebuie mai strâns îmbinate în proiecte interdisciplinare care se ocupă de legăturile dintre cultură, mediul înconjurător și dezvoltare, abordând ară de subiecte, cum sunt conservarea diversității biologice, managementul resurselor naturale, înțelegerea riscurilor naturale și atenuarea impactului lor”. Din păcate, aprecierile de acest fel, cerințele de principiu și practice rămân, de regulă, în zona declarațiilor; cu greu și rareori „vorbele” iau drumul aplicărilor concrete ca urmare a unor politici sau investiții bănești susținute.

Examinarea în mod realist a problemelor economice în lumina cerințelor ecologice, care susține păstrarea vitalității și diversității pe pământ, pune în evidență necesitatea unor noi orientări în sfera economiei și a politicii. Analiza obiectivă a dezvoltării contemporane relevă că natura utilității proceselor economice, natura umană a ecologiei și natura socială – națională și internațională – a politicii au ca numitor comun – **caracterul lor umanist**. De altfel, diverse programe ale O.N.U., iar pe Continentul european procesul integrării au în vedere lărgirea câmpului de opțiuni strategice ale dezvoltării în condițiile creșterii posibilităților care privesc educația, sănătatea, venitul, formarea profesională, precum și asigurarea unui mediu ecologic sănătos, a unor libertăți economice, sociale și politice adecvate dezvoltării durabile. Aceasta cu atât mai necesar și urgent, cu cât, după predicțiile unor reputați savanți, schimbarea globală a mediului natural, a climei ar putea deveni în curând „echivalentul ambiental al războiului rece”. Cu alte cuvinte, sfidările globale vor trebui înlocuite cât mai operativ și eficient cu adevărata cooperare globală.

1. Starea lumii/1999, coordonator Lister R. Brown, Editura Tehnică, 1999.

2. „Conferința Mondială asupra Științei pentru secolul XXI: un Nou Angajament”, revista **Academica**, nr.9-10, București, 1999. A se vedea, îndeosebi, cap.2.1. **Știința pentru nevoile fundamentale ale omului și 2.2. Știință, mediu înconjurător și dezvoltare durabilă**.

REVISTA

**OPINIA
națională**

Director:
**Prof.univ.dr.
Aurelian BONDREA**

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: București, Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sector 4, Telefon: 330.40.40/interior182
Revista **OPINIA NAȚIONALĂ** este înregistrată la Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci
la nr. 24.000/7.090.672 din 3 septembrie 1997.

Revista se poate procura prin abonament la toate oficiile poștale din țară. În Catalogul RODIPET, revista se regăsește la poziția 2.256.

Costul unui abonament trimestrial este de 8.400 lei.

De asemenea, solicitări de abonamente se pot adresa redacției, cu plata prin mandat poștal sau dispoziție de plată pe adresa: Fundația „România de Mâine”, Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sectorul 4, București, Cont 2511.1/rol-B.C.R.-Sucursala Unirea

Machetarea computerizată și tiparul executate de
**LABORATORUL DE TEHNOREDACTARE ȘI
TIPOGRAFIA
FUNDAȚIEI „ROMÂNIA DE MÂINE”**

Cartea universitară la standul Editurii Fundației „România de Măine”

În ambianța specifică unei sărbători autentice, la **Complexul expozițional ROMEXPO** și-a deschis larg porțile **Târgul Internațional „Gaudeamus-Carte de învățatură”, 1999**. Onorată de participarea unor remarcabile personalități din domeniul culturii, artei, învățământului, științei, inaugurarea acestei întâlniri cu cartea a constituit un eveniment cultural cu încălzire emoțională pentru aceste „vremuri de restriște”, marcate de austeritate, de frustrări. O șansă pentru construirea și reconstruirea unei imagini relevante a activității editoriale, a producției de carte românească.

Între editurile binecunoscute, care-și expun producțiile, Editura Fundației „România de Măine” reprezintă pentru iubitorii de carte nouă un punct de atracție, datorită vocației ei universitare, concretizată în apariția a numeroase lucrări de sinteză, tratate, cursuri, materiale didactice pentru studenții Universității „Spiru Haret” și ai altor instituții de învățământ superior. Emblematică pentru o asemenea vocație este participarea Editurii Fundației „România de Măine” la succesele târguri și expoziții de carte, de anvergură națională și internațională, în urma cărora se înscriu Târgul Internațional de Carte de la București (1996, 1997, 1998, 1999), Târgul de Carte „Gaudeamus” (București, 1996, 1998), Târgul de Carte „Librex 1997” (Iasi, 1997), Salonul de Carte București (1998) ș.a. – tot atâtea prilejuri de a adăuga noi repere de calitate experienței editoriale.

Implicându-se activ în realizarea obiectivelor fundamentale de cultură, știință și învățământ, pe care și le-a asumat Fundația „România de Măine”, Editura desfășoară o prodigioasă activitate care reflectă politica editorială coerentă, cu bătaie lungă și în favoarea valorii, afirmarea performanțelor românești, pentru dezbaterea aprofundată a problemelor de larg interes cu care se confruntă societatea românească, aflată în plin proces de tranziție. Relevant pentru amploarea unor asemenea preocupări este și faptul că, din anul 1992, anul înființării Editurii Fundației „România de Măine” și până acum, au fost editate 450 de titluri de carte, într-un tiraj de peste 2 milioane de exemplare, abordând teme din cele mai reprezentative domenii – sociologie, drept, economie, management, marketing, filosofie, istorie, geografie, limba și literatura română, limbi și literaturi străine, matematică, medicină umană și veterinară ș.a.

Exprimând opțiunile fundamentale ale segmentului său de cititori (profesori universitari și studenți, cercetători științifici, oameni de cultură și artă, cadre didactice din

învățământul preuniversitar), Editura Fundației „România de Măine” își concentrează atenția pe apariția de cursuri și manuale universitare destinate în special studenților de la Universitatea „Spiru Haret”, ca și de la alte universități, dar și pe lucrări cu o deschidere mai largă. Elementele de noutate vizează cu precădere registrul amplu al genurilor de carte universitară, mult diversificat – cursuri, manuale, compendii pe diferite discipline, materiale didactice ajutoare. De asemenea, au fost editate aici caiete de lucrări practice, studii de caz, teste-grilă pentru studenții care dau examene de licență; asemenea lucrări includ domenii precum marketing și comerț exterior, management financiar-contabil, medicină

evoluei României în etapa actuală, ale științei, învățământului și culturii naționale, în strânsă conexiune cu procesele și tendințele din lumea contemporană. În acest fel, au putut fi acoperite zonele de mai larg interes. Confirmarea elocventă a acestei orientări o constituie contractul încheiat de Fundația „România de Măine” cu Agenția Națională pentru Știință, Tehnologie și Inovare (ANSTI) pentru elaborarea lucrării intitulate „Enciclopedia performanțelor românești în secolul XX”, care va pune în lumină aportul specialiștilor români din domeniile învățământului, științei și culturii la dezvoltarea civilizației naționale și mondiale. Făcând parte integrantă din Programul Național de Cercetare,

fenomene se remarcă **Sociologia opiniei publice și a mass-media, Sociologia culturii, Starea națiunii 1918-1996**, elaborate de prof.univ.dr. Aurelian BONDREA, **Probleme ale trecerii României la economia de piață**, de acad. N.N. CONSTANTINESCU, **Pledoarie pentru dialog**, de acad. Ștefan MILCU, **Metafilosofie**, de Ion TUDOSESCU, **Politologia în fața secolului XXI**, de Ion MITRAN. Unul din punctele de atracție îl constituie cărțile cu o largă deschidere către problematica de mare actualitate. Astfel, lucrarea „Opinia publică și dinamica schimbărilor din societatea românească în tranziție”, care poartă semnătura prof. univ. dr. Aurelian BONDREA, pune în lumină aspecte teoretice și practice, de importanță capitală pentru descifrarea și înțelegerea mecanismelor perioadei de tranziție la economia de piață, a proceselor contradictorii proprii actualului stadiu de dezvoltare a societății românești. Din paginile acestei lucrări aflăm cum se afirmă noi structuri instituționale și organizaționale, se configurează diverse strategii, mai ales pe termen scurt, se produc dramatice rupturi, dislocări și reorientări în spațiul politic, în societatea civilă, în formarea atitudinilor și comportamentelor sociale și individuale. O sinteză a problemelor speciale de drept civil, prezentată la standul Editurii noastre, este lucrarea

semnată de prof. univ. dr. Mircea BOULESCU și prof. univ. dr. Petre POPEANGĂ. Remarcabilă este și lucrarea „România. Geografie și geopolitică”, de prof.univ. dr. doc. Grigore POSEA, o culegere de probleme de geopolitică românească, dar cu un fir comun și anume rolul structurii geografice a spațiului carpato-danubiano-pontic în geneza, permanența și unitatea poporului român.

Editura Fundației „România de Măine” este prezentă la acest târg de carte și cu alte titluri incitante. Este vorba despre două colecții, și anume „Spațiul mioritic”, inaugurată prin apariția lucrării „Etnicul românesc” purtând semnătura cunoscutului savant român C. RĂDULESCU-MOTRU. Această colecție, prima de acest fel în viața culturală românească, care-și propune să valorifice moștenirea filosofică într-o viziune modernă, va reuni, în continuare, opere de seamă ale unor mari gânditori precum: D.D. Roșca, Lucian Blaga, P.P. Negulescu, Ion Petrovici, Nae Ionescu, Mircea Vulcănescu, Constantin Noica, Emil Cioran ș.a. Cea de a doua colecție, intitulată „România economică”, este consacrată abordării problemelor fundamentale ale evoluției economice a României în trecut, în prezent și în perspectivă, seria ei fiind inaugurată de lucrarea „Sărăcia și protecția socială”, semnată de Maria MOLNAR.

În perioada imediat următoare, noi colecții, antologii, monografii, reeditări de opere, dicționare vor vedea lumina tiparului: **Pagini alese din ziaristica românească** (Mihai Eminescu, I.L. Caragiale, Nae Ionescu, Titu Maiorescu, Nicolae Iorga, Pamfil Șeicaru și alții); **Pagini alese din gândirea economică românească** (Virgil Madgearu, Mihail Manoilescu, Victor Slăvescu etc.); **Biblioteca filosofiei românești** (Mircea Florian, Anton Dumitriu ș.a.).

Lansările de carte au prilejuit întâlniri cu specialiști în domeniu, cu cititorii, sondaje de opinie, schimburi de opinii cu re-prezentanți ai altor edituri prezentate la târg etc. Ele au vizat titlurile **Politica comercială externă a României**, de prof.univ.dr. Octavian Gh. BOTEZ, și **România și marile puteri (1918-1933). Documente**, de prof. univ.dr. Ioan SCURTU.

La aceste lansări de carte, revista noastră se va referi în numărul său viitor.

Adela DEAC

Târgul Internațional „Gaudeamus – Carte de Învățatură”, 1999

veterinară, muzică, sport. O asemenea politică editorială este confirmată și în cadrul acestui târg de carte, unde sunt expuse 82 de lucrări de această factură. Până la sfârșitul anului mai sunt prevăzute să apară încă 20 de asemenea lucrări, care vor întregi în mod armonios acest palmares.

O coordonată fundamentală, care atestă propensiunea pentru valoare, pentru cărțile de referință, se identifică în elaborarea lucrărilor de sinteză, în paginile cărora sunt abordate probleme esențiale ale

Enciclopedia este elaborată de cadre didactice și cercetători științifici din cadrul Fundației „România de Măine” și Universitatea „Spiru Haret”, din alte institute de învățământ superior și de cercetare și ea va evidenția contribuțiile românești la progresul unor domenii majore, uriașul potențial de creativitate de care dispune poporul român.

Din buchetul de lucrări cu titluri incitante, care valorifică rezultatele unor cercetări științifice complexe asupra dinamicii unor

cunoscutului jurist român Corneliu TURIANU, intitulată „Probleme speciale de drept civil”, care se adresează nu numai studenților, ci și tuturor celor interesați de problematica dreptului civil românesc, în lumina celor mai noi reglementări în domeniu.

O pledoarie convingătoare pentru sprijinirea și stimularea întreprinderilor mici și mijlocii este realizată în lucrarea „Organizarea și conducerea activității financiar-contabile a întreprinderilor mici și mijlocii”,

<p>UNIVERSITATEA „SPIRU HARET”</p> <p>Gh. M. Pistol</p> <p>Negocieri și uzanțe de protocol</p> <p>EDITURA FUNDATIEI „ROMANIA DE MAINE”</p>	<p>UNIVERSITATEA „SPIRU HARET”</p> <p>GH. RĂBOACĂ DUMITRU CIȘCĂR</p> <p>METODOLOGIA CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE ECONOMICE</p> <p>EDITURA FUNDATIEI „ROMANIA DE MAINE”</p>	<p>UNIVERSITATEA „SPIRU HARET”</p> <p>ION MARIN</p> <p>GEOGRAFIE REGIONALĂ EUROPA . ASIA</p> <p>EDITURA FUNDATIEI „ROMANIA DE MAINE”</p>	<p>UNIVERSITATEA „SPIRU HARET”</p> <p>DUMITRU MĂRGALESCU GHEORGHE VILCOANU IRINA DANIELA CIȘMĂȘU CLAUDIA ȘERBAN</p> <p>ANALIZA ECONOMICO-FINANCIARĂ</p> <p>EDITURA FUNDATIEI „ROMANIA DE MAINE”</p>
<p>Gh. M. Pistol: <i>Negocieri și uzanțe de protocol</i></p>	<p>Gh. Răboacă și Dumitru Cișcăr: <i>Metodologia cercetării științifice economice</i></p>	<p>Ion Marin: <i>Geografie regională Europa, Asia</i></p>	<p>Dumitru Mărgălescu, Gheorghe Vilcoanu, Irina Daniela Cișmășu, Claudia Șerban: <i>Analiza economico-financiară</i></p>

– Stimate domnule profesor, cum bine știți, Institutul de Sociologie și Opinie Publică al Fundației „România de Mâine” invită, prin revista „Opinia națională”, la o dezbatere publică vizând clarificarea conținutului și consecințelor evenimentelor din anul 1989. Această dezbatere își propune să contribuie la formularea unui posibil răspuns întrebării ROMÂNIA ÎNCOTRO? Firește, cele mai multe probleme legate de starea națiunii române după zece ani de tranziție sunt de natură economică și socială, dar ele au implicații profunde și în domeniul culturii, al cercetării științifice și învățământului. În tripla dumneavoastră calitate de om de cultură, de cercetător și de educator cu vocația catedrei universitare, aș dori, mai întâi, să vă întreb: ce aspecte negative vă șochează cel mai mult din starea națiunii române la ora actuală?

– Există un larg consens în privința aspectelor șocante: violența confruntărilor politice în dauna redresării economice; mica și marea corupție, necinstea coroborată cu nemunca; extinderea sărăciei și agravarea ei până la mizerie. În plan economic, șochează polarizarea tot mai accentuată între o minoritate înstărită sau foarte bogată și o majoritate fără elementare mijloace de subsistență. Un recent simptom grav este, desigur, cererea multora de a fi debransați de la încălzirea centrală, și asta în prag de iarnă. Dintre toate manifestările de sărăcie, receptez cu deosebire maladiiv frustrările atâtor copii, inclusiv dintre cei normali, dar fără viitor. În plan moral, mă face să sufăr accentuarea egoismului, pe care o observ și printre categoriile intelectuale care-mi sunt cunoscute, preocupate în atâtea rânduri exclusiv de bunăstare materială ori simbolică, fără să le pese de semenii, cu excepția familiei restrânse, soți/soții, copii, nepoți. Primatul interesului imediat ajunge să blocheze orice pornire dezinteresată!

– La capătul unui deceniu de regresie economică, socială, culturală, cu reapariția pe scară largă a analfabetismului și explozia infracțională fără precedent, mai poate fi socotit Decembrie 1989 ca o revoluție, declanșatoare de mari energii creatoare?

– Nu sunt istoric, nu-mi permit să calific răsturnarea din decembrie 1989, cu toate că țin minte evenimintele de atunci și mi-am format o părere despre ele. Dar nu identificarea semantică îmi pare a fi decisivă. Ruptura a avut loc, a generat numeroase speranțe, dintre care destul de multe naive, cum avea să iasă la iveală. De atunci, avantajele și dezavantajele coexistă și se amestecă, e prematur să tragem sub ele o linie pentru a face bilanțul, mai urmează destule necunoscute, puțină răbdare nu strică, deși acest deziderat nu-i ușor de îndeplinit.

– Ce relație percepeți între starea de continuă regresie economică și culturală a țării și atitudinea unor analiști care operează o ruptură între cultura dinaintea și de după anul 1990, în disprețul oricărei organicități?

– Cultura nu se reduce nici la politică, nici la economie. Legată de ambele, are și un propriu spațiu de joc. Va trebui atent regândită starea culturii din fiecare răstimp distinct. În unele ea a supraviețuit mai dificil, în altele și-a luat revanșa chiar față de frustrări. Nu cred că e corectă opoziția nediferențiată, pentru toate sectoarele și detaliile lor, până la și după 1990. Îmi pot confirma mai exact această opinie domeniile pe care le cunosc îndeaproape, literatura și filosofia. În poezie, proză și dramaturgie, în critică, istorie literară și eseu au existat valori indubitabile atât până către sfârșitul anilor patruzeci, cât și din anii șazeci, iar apoi în anii șaptezeci-optzeci; dintre ele și după o cernere severă se vor păstra destule pentru uzul și folosul generațiilor următoare. În învățământul superior, cercetare și publicații, disciplinele filosofice au avut posibilități de exprimare sensibil inegale, mai mari

logica și episte-mologia, estetica și istoria filosofiei vechi sau clasice decât filosofia politică, socială sau morală. Dar, repet, vor trebui cumpănite fiecare studiu, carte, ediție, cu seriozitate, pe cât posibil fără partizanate.

– Cum apreciați poziția celor ce afirmă că ultimele cinci decenii ale istoriei românești echivalează cu o „Siberie culturală”?

– Pe de o parte, sintagma nu se aplică nici Siberiei efective, de unde au provenit talente și opere larg recunoscute acolo și în lume. Pe de altă parte, cum am spus, cinci decenii sunt departe de a fi fost omogene, în cuprinsul lor am trăit, noi vârstnicii,

maximalismul negator al unor „ideologi” dintre intelectuali îmi pare unul de tip compensator, atât față de greutăți globale, cât și față de nemulțumiri personale. E o supapă la care au recurs nu o dată în momente de cotitură ale istoriei. Ideea repomirii a tot și toate de la ei nu e prea înțeleaptă, măcar fiindcă peste o vreme ar putea suporta o similară gesticulație discriminatoare din partea următoarelor generații.

– Este cultura română o „cultură minoră” în accepțiunea „elitistilor” de azi care-i minimalizează valoarea? Care apreciați a fi însușirile unei culturi temeinice, viabile, reprezentative?

științifice sau pregnant artistic, de universal ori de național. În orice caz, numai o puternică identitate proprie creează, eventual, interesul în afara granițelor. Acest interes merită suscit și alimentat, inclusiv prin măsuri concertate. Dar repet, el nu are pentru ce să ajungă obsesiv. Caragiale și Eugen Ionescu sunt ambii mari dramaturgi, într-o ecuație insuficientă sau largă lor audiență în lume, dar fără să le modifice valoarea intrinsecă. Să nu uităm, culturile cu răspândire mondială se numără deocamdată pe degetele unei sau cel mult două mâini, în schimb, zeci de alte culturi sunt receptate precumpănitor în țările lor proprii. N-are rost să ne

dominantele mai înainte amintite, inclusiv mass-media, ridică multe întrebări, la care numai timpul va oferi răspunsuri – nu știu dacă pe deplin mulțumitoare sau nu pentru cărturarii de tip tradițional, printre care mă număr.

– Sunteți cunoscut inclusiv ca un mare profesor, foarte apreciat de studenți, cu care vă aflați într-un permanent dialog; cum apreciați astăzi orizontul lor de preocupări intelectuale și interesul pentru problemele de mai sus?

– Mai predau destul de multor studenți, în paralel, câteva discipline cu profil filosofic, literar, cultural. La Facultatea de Filosofie-Jurnalistică de la Universitatea dumneavoastră țin în acest an prelegeri despre Lucian Blaga, Constantin Noica, Friedrich Nietzsche și un ciclu pe teme de estetică. Din relația cu studenții de aici și de la alte facultăți, inclusiv de la Universitatea București unde lucrez de peste patru decenii, extrag consta-tări variate. Într-o direcție, interesul lor e activat de lărgirea orizontului global contemporan, în speță de multele cărți, reviste, ziare, emisiuni audio-vizuale cu care măcar în parte ajung în contact. În direcție oarecum inversă, sunt preocupați de greutățile vieții cotidiene, trebuie să se gândească la ziua de mâine, nu se pot consacra numai domeniului lor intelectual preferat. O dovadă în consecință este descreșterea frecvenței de la primii la ultimii ani, căci apropierea de absolență obligă pe mulți studenți să-și găsească un loc de muncă extrauniversitar care să le asigure, acum și pe viitor, subsistența. Iată cum reșpare, în plan de astă dată obiectiv, menționata la început relație dintre tipurile de interes, partea lor financiară și, respectiv, cățimea dezinteresării (adică, al interesului de și pentru sine).

– Din această perspectivă, ce ne puteți spune despre lucrările de licență ale studenților?

– Conduc un număr de licențe pe teme de filosofie a culturii, estetică, sau opere din sfera lor. Sunt evident diferite ca nivel de realizare, majoritar dovedesc însă un efort de familiarizare și aprofundare. Ar trebui ca studenții să le consacre mai mult timp și energie din vreme, pe tot parcursul anilor mari. Dacă lucrează, de pildă în jurnalistică sau la radio și televiziune, îi încurajez să-și folosească și experiența de acolo în alegerea și finalizarea temei. Unii dintre cei merituosi își continuă specializarea, prin masterat și doctorat, de obicei la Facultatea de Filosofie a Universității din București. De altfel, printre asistenții de aici sunt foști studenți de-ai mei de acolo, care au parcurs ori parcurg de asemenea trepte superioare de specializare. A te consacra muncii didactice presupune nu numai disciplină de sine, ci și renunțare benevolă la anumite avantaje rapide. Ca unul care toată viața mea conștientă am lucrat cu studenții, mă bucur când văd continuându-mi-se profesia. Cu atât mai mult, atunci când ea se conjugă cu o meritorie activitate de cercetare și publicistică.

– Noua generație de intelectuali români va putea reface prestigiul nostru intern și extern? Dacă da, cum anume?

– Personal, nădăjduiesc în continuități. Prestigiul, chiar dacă din când în când ciumit, nu atât se reface, pe cât se tot face. Unii intelectuali sunt excesiv de vanitosi, în ochii lor totul începe și se termină cu ei. Nici dascălul autentic, cu gândul la studenți, nici autorul de texte scrise, pentru cititori tipărite doar, nu ar trebui să se închidă în mănunte orgolii. Trăiesc cu speranța, poate cu iluzia, legăturilor fraterne care din nou și din nou s-ar putea institui, în ciuda deosebirilor de mentalitate, între generațiile vârstnice și cele tinere. Cât privește pluralul – „prestigiul nostru” – el se va însuma, ca și în trecut, din prestigiul unuia și al altuia, mai ales dacă singularul nu va fi constrâns la însingurare.

– Vă mulțumesc pentru bunăvoința cu care ați răspuns întrebărilor noastre și vă urez succese tot mai mari în nobila dumneavoastră activitate!

Mihai IORDĂNESCU

ÎN CULTURĂ, numai o puternică identitate creează interesul în afara granițelor

– Convorbire cu prof.univ.dr.Ion IANOȘI –

răstimpuri de tot dure și altele mai blânde sub raportul șanselor și al reușitelor. Gândiți-vă la sectoare întregi ale activității editoriale, de care au beneficiat atât clasicii ai culturii autohtone, cât și importanți autori traduși. O parte din bibliotecile noastre s-au îmbogățit în mai sus amintitele perioade, multe cărți românești și străine din anii șazeci-optzeci ne servesc și ne vor servi și pe viitor munca, universitară sau de cercetare; cu titlu de exemplu, aș trimite la domeniul meu îndelungă vreme prioritar, estetica, acumulând numeroase volume indispensabile și studenților. Radicalismul nihilist nu e un bun sfetnic. Nici o epocă nu e univocă pe toată întinderea ei; spre exemplu, a ajuns un loc comun observația cu privire la înlocuirea fostei cenzuri ideologice acum printr-alta financiară – deși, la drept vorbind, și una a mai putut fi, și cealaltă mai poate fi, din fericire, ocolită când și când.

– Asemenea atitudine negativă, demolatoare, precum cea amintită în întrebările precedente, este o caracteristică a românilor sau ea se manifestă pe spații mai vaste? Are un trecut sau este o expresie specifică prezentului? Ce cauze mai adânci alimentează la noi un asemenea „complex adamit”?

– Acolo unde edificările se produc treptat, organic, într-o istorie cu rare convulsii, în condiții de securitate internă și externă, puțini vor fi tentați să susțină nevoia de a lua marea total de la capăt. Gândiți-vă la ultimele secole ale Marii Britanii, a cărei stabilitate și prosperitate, aceasta din urmă bazată îndelungă vreme pe uriașe resurse nu doar de proveniență proprie, s-au interferat firesc cu vederi conservatoare, liberale sau care să le fi îmbinat pe ambele în proporție variabilă. Dimpotrivă, în zone expuse atâtor intemperii, fiecare întorsătură a istoriei predispuie la enunțuri radicale. Așa se întâmplă și în Estul Europei, totuși cu deosebiri de la țară la țară, din motive de tradiție, grad de acomodare la schimbări sau din pricina împrejurărilor specifice în care are loc câte un experiment nou, câte o experiență relativ inedită. La noi,

– „Cultura minoră” Blaga a circumscriș-o nepeiorativ, dumneavoastră vizați însă o accepțiune depreciatoare. În acest sens, nici o cultură nu e minoră și sunt destule, din țări mici, care nu suferă de acest complex. Islanda nu cred să-l aibă, iar Olanda nu răvnește neapărat Premiul Nobel. Apropo: mă amuză insistența cu care unii literați propun să se decerneze Nobelul cutărui sau cutărui scriitor confrate. De parcă ar fi scuzat ceva din valoarea universală a lui Tolstoi că până la urmă nu lui, ci mediocrului Sully Prudhomme i s-a decernat premiul Nobel pentru literatură. Nu avem cum inventaria „însușirile” care fac temeinică și viabilă o cultură. Ea, cultura, crește și se împlinește prin oamenii de cultură, care – nu-i așa? – sunt individualități cu însemne distincte. Dar pe acestea le constatăm numai post festum, chiar dacă apoi suntem tentați să le reproiectăm, ca necesități, asupra ansamblului. E o variantă a poveștii cu oul și găina: ce a fost la început, națiunea care zămislește personalitatea, sau personalitatea care alimentează – și chiar configurează – națiunea?!

– Ce-i poate spori unei culturi interesul în afara granițelor, atenuarea identității, a specificului său național ori, dimpotrivă, sublimarea acestora în creații originale?

– E intens dezbătută relația de azi și de mâine dintre globalizare și particularisme. Diferă mult felul în care o privesc țări mari, puternice, bogate și țări limitate geografic, politic, economic. Accentele pot ajunge polare, deși laturile se susțin reciproc; sau ar trebui, ceea ce nu se întâmplă totdeauna. Oricine e născut într-un loc și un timp, e marcat de ele și, pe măsura înzestrării, le și diversifică. Personalitatea își înglobează și totodată își sarclasează apartenențele. Originalitatea, cum spuneți, le sublimază. Ea și realizează joncțiunea între național și universal. În literatură specificul național e mai la vedere, în primul rând din cauza limbii. În știință, pe măsura abstracției generalizate, domină universalul, vezi științele logico-matematice. Filosofia se poate apropia mai mult, prin coeficientul ei accentuat

lamentăm, mai util e să ne asumăm treaba pe care o avem de făcut.

– Credeți că viitorul romanului românesc va putea face abstracție de o dimensiune socială? Va putea literatura viitorului să transgreseze condiția ei de timp și de loc? Sub raport estetic, ar fi de dorit așa ceva?

– Aș evita să mă lansez în pronosticuri asupra modalităților care la un moment dat se vor impune. Ar fi un truism să mă refer la dimensiunea socială a romanului, evidentă de când acesta s-a înestățenit și mai ales de când, în ultimele secole, a obținut un statut aparte în orchestrația formelor literare. Transgresarea condiției de care vorbim, în măsura în care a avut și mai poate să aibă loc, ține de chiar o reafirmare neașteptată a condiției în cauză. Pretinsa situație în afara de timp și loc e tot o răsfrângere a acesteia, pe care o privire atentă o va putea totuși identifica.

– Cum ați schița portretul literaturii românești de la sfârșitul secolului XXI?

– După cum tocmai am spus, nu sunt un adept al prezicerilor, cu atât mai puțin pe termen lung, deși avantajul ar fi nepuțința ca ele să fie verificate de oricine dintre cei care acum discutăm. Refuz o comoditate vecină cu iresponsabilitatea. Deocamdată, pentru prezent și probabil viitorul apropiat, observ o anumită stare de disconfort a scriitorilor, ca să n-o numesc de-a dreptul criză. În rând cu alte culturi est-europene, cea română a fost și ea până mai ieri, de la Eminescu și în bună măsură prin el, ca și datorită urmașilor lui dintre poeți, una „litaratură-centrică”. Am impresia că asistăm acum la o schimbare a paradigmei culturale, produsă în Occident mai demult. Civilizația pe cale de instituire este și va fi în timp vizibilă bazată pe economie și științe economice, politică și discipline politico-morale, circuit informațional și mijloacele de transmitere rapidă a unui set tot mai amplu de informații. Valorile specializat estetice se integrează cu dificultate în acest nou orizont. Nu mă refer numai la chestiunea subproduselor culturale, ci și la cultura de calitate superioară, cu felurite valențe estetice, vizuale, auditive, verbalizate. Raportul lor cu